

mpc
METODICKO-PEDAGOGICKÉ CENTRUM

Moderné vzdelávanie pre vedomostnú spoločnosť / Projekt je spolufinancovaný zo zdrojov EÚ

Mgr. Patrícia Dudášová Harantová

Regionálna výchova v malom projekte na ZŠ

Osvedčená pedagogická skúsenosť edukačnej praxe

Košice
2014

Vydavateľ: Metodicko-pedagogické centrum, Ševčenkova 11,
850 01 Bratislava

Autor OPS/OSO: Mgr. Patrícia Dudášová Harantová

Kontakt na autora: Základná škola Košická Belá 235, Košická Belá 235, 04465
zskbela@zskbela.edu.sk

Názov OPS/OSO: Regionálna výchova v malom projekte na ZŠ

Rok vytvorenia 2014

OPS/OSO: XI. kolo výzvy

Odborné stanovisko vypracoval: PhDr. Lívia Karnižová

Za obsah a pôvodnosť rukopisu zodpovedá autor. Text neprešiel jazykovou úpravou.

Táto osvedčená pedagogická skúsenosť edukačnej praxe/osvedčená skúsenosť odbornej praxe bola vytvorená z prostriedkov národného projektu Profesionálny a kariérový rast pedagogických zamestnancov.

Projekt je financovaný zo zdrojov Európskej únie.

Kľúčové slová

drôtovanie, hrnčiarstvo, ľudová kultúra, práca s kožou, projekt, regionálna výchova, výtvarná výchova

Anotácia

Spracovaná OPS vychádza zo skúseností s realizáciou projektovej metódy vo vyučovaní výtvarnej výchovy na základnej škole. Vychádza zo vzdelávacej oblasti Umenie a kultúra, tematicky je zameraná na metodický rad Podnety tradičných remesiel, v ktorom sú implementované prvky prierezovej témy Regionálna výchova a tradičná ľudová kultúra. OPS spracúva jednodňový projekt, v ktorom spája interaktívnu prednášku o tradičných ľudových remeslách s tvorivými dielňami (drotárstvo, hrnčiarstvo, výšivka, práca s kožou) pre žiakov primárneho a nižšieho sekundárneho stupňa vzdelávania.

Akreditované programy kontinuálneho vzdelávania

Názov akreditovaného vzdelávacieho programu KV	Číslo akreditovaného vzdelávacieho programu KV
Využitie prvkov ľudového umenia v edukačnom procese výtvarnej výchovy	1231/2013-KV
Ľudové zvyky, tradície a remeslá vo výchove mimo vyučovania	1071/2013-KV
Využitie výtvarných techník v edukačnom procese výtvarnej výchovy na základnej škole	1289/2013-KV
Výtvarné techniky a ich využitie v činnosti vychovávateľa	1230/2013-KV

OBSAH

ÚVOD	5
1 REGIONÁLNA VÝCHOVA, TRADIČNÉ REMESLÁ VO VÝTVARNEJ VÝCHOVE	7
1.1 Najrozvinutejšie ľudové remeslá	8
2 PROJEKT AKO TO BOLO KEDYSI	11
2.1 Metodický postup projektu	13
2.1.1 Motivácia	13
2.1.2 Mapovanie a triedenie	15
2.1.3 Realizácia	18
2.1.4 Reflexia a hodnotenie	21
3 PROJEKT AKO TO BOLO KEDYSI V ZŠ KOŠICKÁ BELÁ	23
ZÁVER	26
ZOZNAM BIBLIOGRAFICKÝCH ZDROJOV	27
ZOZNAM PRÍLOH	28

ÚVOD

Hoci ešte neuplynulo toľko času, dnešná mladá generácia si nevie predstaviť, čo dokázali vytvoriť pred sto rokmi ich predkovia. V obchodoch si kúpia hotové výrobky či oblečenie a nevedia, aký zložitý proces výroby je v pozadí každého predmetu. Nedokážu si predstaviť život bez internetu, mobilov, televízie a možnosti ísť do najbližšieho mesta a nakúpiť si v čistote a pohodlí to, čo potrebujú a často ani nepotrebnú. Nezaujíma ich, akým zložitým procesom prešli dejiny, kým sa ľudstvo dostalo na úroveň bytia dnešnej doby. Tieto zistenia viedli k podnetu zorganizovať pre žiakov aktivity, ktoré by im všetky tieto skutočnosti priblížili.

Ďalším z podnetov ku realizácii tohto projektu bol aj fakt, ako málo si žiaci vážia artefakty zhotovené ručne. Nevedia ich ohodnotiť, pozerajú len na cenu výrobku, ale nepoznajú námahu, ktorú výrobca vložil do každého predmetu. Pohodlnejšie je nakúpiť si strojovo vyrobené predmety, pretože sú lacnejšie a nie je potrebné čakať na ich zhotovenie. Tým, že sa otvorili hranice do sveta, ľudia viac cestujú a pracujú v zahraničí, sa prvky inonárodných kultúr implementujú do slovenského prostredia. Ide o pozitívny fakt, no pri tomto multikultúrnom strete najmä mladšia generácia začína zabúdať na našu bohatú pôvodnú kultúru.

OPS je tematicky ukotvená v metodickom rade výtvarnej výchovy Podnety tradičných remesiel a v tematickom celku regionálnej výchovy Tradičná ľudová kultúra, pretože sa zameriava na viaceré remeslá z rôznych regiónov Slovenska. Je určená učiteľom výtvarnej výchovy, vychovávateľom alebo odborníkom zaoberajúcim sa vzdelávacou oblasťou Umenia a kultúry. Spracúva jednoduchý projekt, ktorý bol realizovaný pre žiakov prvého a druhého stupňa základnej školy. Projekt pozostával z dvoch hlavných častí: interaktívnej prednášky o tradičných ľudových remeslách a regiónoch, v ktorých sa rozvíjali a z tvorivých dielní – workshopov, kde si žiaci technikami tradičných remesiel – drotárstvo, výšivka, práca s kožou, hrnčiarstvo – vyskúšali zhotoviť vlastný výrobok.

Prácu tvoria tri kapitoly. Prvá kapitola prináša stručný prehľad vzdelávacieho obsahu prierezovej témy Regionálna výchova a tradičná ľudová kultúra a tiež základný prehľad vybraných ľudových remesiel, z ktorých vychádzala prezentácia sprevádzajúca účastníkov podujatím. Druhá kapitola popisuje metodický postup projektu, využité metódy a formy práce, ciele jednotlivých fáz, výstupy, pomôcky tak, aby tento projekt bolo možné znovu realizovať alebo prispôbiť podmienkam iného prostredia. Tretia kapitola poskytuje rozbor projektu zo strany učiteľa a žiakov, pripomienky a opisy problémov, ktoré vznikli počas jeho realizácie a návrhy odstránenia týchto situácií. V prílohovej časti sú uvedené fotografie vybraných výrobkov, orientačný rozpočet, obrazové pracovné postupy jednotlivých výtvarných aktivít a popis obsahu a technického riešenia prezentácie, ktorá tvorila základ projektovej fázy mapovanie a triedenie.

Hlavným cieľom spracovania OPS je poskytnúť metodický materiál konkrétneho v praxi overeného projektu, ktorý je možné na základe tohto postupu realizovať s úpravami v akýchkoľvek podmienkach ako inovatívnu formu vyučovacieho procesu alebo čiastkových aktivít v školskom klube detí alebo v predmete výtvarná výchova.

Iné ciele spracovania OPS:

- poskytnúť konkrétny príklad implementácie prierezovej témy regionálnej výchovy,
- vytvoriť prehľad obsahu prierezovej témy *Regionálna výchova a tradičná ľudová kultúra*,
- pripraviť prehľad tradičných ľudových remesiel,
- popísať obsah powerpointovej prezentácie s odkazmi na video ukážky tradičných ľudových remesiel,
- spracovať praktické skúsenosti s výučbou predmetu *výtvarná výchova*,
- zachytiť problémy, ktoré sa vyskytli pri realizácii projektu a navrhnúť ich riešenia,
- poskytnúť konkrétne príklady rozpočtu a personálneho zabezpečenia podujatia pre väčšiu skupinu žiakov,
- vytvoriť obrazové postupy zhotovenia vybraných predmetov technikou *drôtovania*, *špagátovou technikou*, *vrypom*, *razením z kože* a *vyšívaním*.

1 REGIONÁLNA VÝCHOVA A TRADIČNÉ REMESLÁ VO VÝTVARNEJ VÝCHOVE

Bohatosť našej pôvodnej kultúry je veľká a jednotlivé regióny Slovenska ukrývajú veľa vzácnych prvkov ľudovej architektúry, odevov, ukážok remeselnej zručnosti. Keď sa žiak zoznamuje s prvkami iných kultúr, mal by dôkladne poznať aj svoju vlastnú kultúru. Mal by o nej vedieť rozprávať a orientovať sa v miestach, kde sa s jej ukázkami môže dodnes stretnúť. Tradičná ľudová kultúra sa objavuje vo výtvarnej výchove, hudobnej výchove, literatúre, geografii a dejepise. Čím viac sa s ňou žiak dostane do kontaktu, tým lepšie si dokáže vytvoriť vzťah nielen ku prejavom našej kultúry, ale aj k starším ľuďom, ktorí túto pôvodnú kultúru vytvárali.

1.1 Regionálna výchova ako prostriedok budovania národnej identity

Táto prierezová téma, ako je uvedené v ŠVP, bola do vyučovania zaradená z akejsi nevyhnutnosti. Otvárame brány iným kultúram, sami na vlastné pramene často zabúdame. Je potrebné, aby si obyvatelia Slovenskej republiky uvedomovali, akú bohatú tradíciu im zanechali ich predkovia. V súvislosti s multikultúrnou výchovou, ktorá úzko súvisí s prierezovou témou regionálnej výchovy, je potrebné ešte uviesť, že regionálna výchova umožní žiakovi zaujať postoj národnej hrdosti a pri stretnutí sa s inými kultúrami sa prezentovať poznaním svojho vlastného umenia, zvykov a tradícií. Nezaujať postoj „nikoho“ – Slováka, ako obyvateľa rozvojovej krajiny, ktorý s obdivom pozerá na kultúru iných národov a svoju nepozná, respektíve často na svoju národnú identitu pozerá s nezaujmom. Spolu s multikultúrnou výchovou naučí jedinca vážiť si a rešpektovať kultúrne danosti svojej krajiny rovnako ako prejavy iných kultúrnych spoločenstiev.

Cieľom prierezovej témy je *„vytvárať u žiakov predpoklady na pestovanie a rozvíjanie citu ku krásam svojho regiónu, prírody, staviteľstva, ľudového umenia a spoznávanie kultúrneho dedičstva našich predkov.“* (Štátny vzdelávací program, 2014) Regionálna výchova je v ŠVP rozdelená do troch hlavných tematických celkov:

- **môj rodný kraj** – kde sa žiaci venujú problematike im najbližšej – vlastnej rodine, obci, mestu a poznávajú všetko, čo sa viaže k prostrediu, v ktorom vyrastajú. Patria sem rôzne miestne príbehy, poznanie histórie, zvykov a tradícií, ktoré ešte udržiavajú ich starí rodičia. Stretnú sa s menami významných rodákov a vedia, kde môžu vidieť expozície regionálnych zvláštností, poznávajú prírodné krásy okolia, nárečie, tradičné remeslá.
- **objavujeme Slovensko** – oblasť poznania sa presunie na celé územie Slovenska. Žiaci majú možnosť spoznávať tradičné prejavy iných regiónov, porovnávajú vlastné tradície a hľadajú spoločné a odlišné znaky nielen slovenských obyvateľov. Tento tematický celok je prepojený s tematikou multikultúrnej výchovy a interkultúry. Patrí sem poznávanie turistických atrakcií všetkých regiónov, geografických zvláštností územia, ľudových zvykov, tancov.
- **tradičná ľudová kultúra** – tematický celok zahŕňa hmotné i nehmotné prejavy našej kultúry, ktoré majú hlboké korene. Žiaci poznávajú nielen tradičné remeslá, architektúru, kroje, umenie, ale patrí sem samotné myslenie a názory ľudí, ktoré sa vyvíjali a formovali rokmi a prejavujú sa v nárečiach, hudbe, piesňach, zvykoch

a obradoch, náboženských úkonoch. Toto „duchovno“ dodnes ovplyvňuje postoje a názory aj súčasných obyvateľov, pretože je hlboko zakorenené v našej ľudskej podstate (spracované podľa Štátneho vzdelávacieho programu, 2014).

Pri príprave projektu Ako to bolo kedysi som vychádzala zo najmä z obsahu tematického celku tradičná ľudová kultúra.

1.2 Najrozvinutejšie ľudové remeslá

Hoci Slovenská republika nezaberá veľké územie, jej kultúra a tradícia je bohatá. Ovplyvňovali ju rôzne kolonizácie územia obyvateľmi iných národov, rozvoj obchodu a remesiel a tieto kultúrne stretý umožnili rozmanitosť a integráciu nových prvkov, postupov, materiálov či samotných remesiel do podmienok pôvodných obyvateľov. Tak sa k nám rozšírila aj výroba majoliky, medovníkarstvo či paličkovaná čipka. Remeselníci, ktorí v dávnych dobách na našom území pracovali, sa zlučovali do cechov – organizácií, ktoré dozerali na kvalitu a cenu výrobkov a dodržiavanie práv obchodníkov a remeselníkov. Každé remeslo malo svoj cech – cech hrnčiarov, garbiarov, a iné. Počet majstrov, ktorí cech viedli, bol v meste takisto obmedzený, aby sa užívali. Mnohé materiály, s ktorými remeselníci pracovali, boli spracované rôznymi postupmi a preto sa k jednému materiálu viaže viacero remesiel (ako napríklad koža a drevo). Prehľad remesiel, ktorý som využila pri príprave prezentácií čerpá z knihy Z. Benuškovej Tradičná kultúra regiónov Slovenska: prehľad charakteristických znakov a z internetových stránok ludovakultura.sk a gemerart.szm.com.

Medzi najstaršie remeslá patrilo aj na našom území **hrnčiarstvo a keramika**. Remeselníci vyrábali vazy, taniere, dózy, hrnce, krčahy a iné potreby pre domácnosť. Rozvíjalo sa podobne ako v iných krajinách postupným zdokonaľovaním spracovania špeciálnej ílovitej hlíny sušením, pálením, vypaľovaním. Asi od dvanásteho storočia jeho rozvoj podporil hrnčiarsky kruh a neskôr glazúrovanie povrchu (nanášanie špeciálnych farieb, ktoré po vypálení získavajú lesklý, výrazný povrch) – tak vznikla majolika a fajansa (druhy keramiky líšiace sa počtom vypaľovaní). Významné keramické dielne boli napríklad v Bardejove, Poltári, Držkovciach, Pozdišovciach (typická čierna keramika s farebným figurálnym zdobením s motívami karičky a ružičkami), v Modre (biele pozadie s modrým ornamentom alebo štvorfarebným zdobením – modrá, ružovočervená, zelená, žltá s vinárskymi motívami).

K tradičným remeslám, ktoré súviseli úzko so životom ľudí, patrí spracovanie dreva – **drevárstvo, rezbárstvo, debnárstvo, kočiarstvo, kolárstvo, riečičiarstvo** (výroba riečiče – predmety na čistenie obilia) a iné. Drevo bolo v našich podmienkach dostupným materiálom a zhotovovalo sa z neho množstvo úžitkových predmetov – črpáky, korytá, riad, lyžice, pastierske palice, píšťaly, misy, sošky, hračky, debny, maselnice, formy na syr, perníky. Spracovávalo sa najmä drevo z topoľa, vrb, osiky, lipy a techniky spracovania boli rôzne. Na východe územia rozšírili výrobu dreveného náradia najmä rumunskí pastieri. Vrcholnú pamiatku na zručnosti slovenských rezbárov dokončil v roku 1995 po pätnástročnom úsilí majster Jozef Pekar z Rajca. Ide o Slovenský betlehem, ktorý je umiestnený v Rajeckej Lesnej, stvárňuje tristo postáv a betlehemska scéna narodenia je situovaná do slovenského prostredia a dejín (spracované podľa betlehem.rajeckalesna.org).

Jedno z najtypickejších slovenských remesiel, ktoré preslávilo zručnosti obyvateľov nehostinných končín severozápadného a severovýchodného Slovenska je **drotárstvo**. Rozmohlo sa najmä na Kysuciach a Spiši a v osemnástom storočí sa stalo potulným zamestnaním. Drotári putovali nielen po našom území a okolitých štátoch a opletaním hlinených a keramických výrobkov predlžovali ich životnosť. Dnes sú dejiny a osudy drotárov zachytené v jedinej špecializovanej expozícii na svete – v Považskom múzeu v Žiline na Budatínskom zámku, kde je možné vidieť tristo päťdesiat kusov drotárskych výrobkov.

Spracovanie kovov má svoje zastúpenie aj v **šperkárstve, kováčstve a vo výrobe spiežovcov**, ktoré sa vyrábali najmä na Orave a mali najrozličnejšie tvary a zvonenia.

Na celom území dnešného Slovenska bolo rozšírené spracovanie koží a podľa toho, čo remeselník vyrábala a ako kožu spracovával, sa jeho remeslo volalo – **garbiarstvo, remenárstvo, kožušníctvo, čižmárstvo, bičiarstvo, irchárstvo** (vyrábali tenké biele remene), **huniarstvo** (remeselník vyrábala lacnejšie krátke kožuchy pre sedlákov) a mnohé iné. Majstri vyrábali krpce, kapsy, remene, opasky, puzdrá, biče.

Pre potreby niečo prenášať či skladovať sa rozvinulo **košíkárstvo**. Koše sa plietli najmä zo zeleného, nelúpaného vrbového prútia, neskôr v niektorých oblastiach zo slamy, šúpolia a lubov (naštiepané tenké pláty dreva). Na severovýchode, južnom Gemeri, Senici, Bánovciach nad Bebravou splietali korieňky niektorých stromov. Po celom území Slovenska vznikali dokonca košíkárske školy.

Bohaté zastúpenie a rozmanitosť mali remeslá skrášľujúce odevy i bytový textil – **výšivkárstvo a čipkárstvo**. Pre slovenskú výšivku je typická rozmanitosť vo farbách i technikách v závislosti od jednotlivých regiónov. Na doma utkané plátno vyšivali vyšivačky najskôr konopnými a ľanovými niťami, kožené výrobky a súkno zdobili kožušníci a krajčíri. Výšivka bola bohatá a ornamentálna, najobľúbenejšia bola rastlinná ornamentika, geometrickú obľubovali najmä na Záhorí a Horehroní, v Nitre a Rajci a figurálna a zvieracia bola zastúpená menej. Bohatosť výšivky na krojoch často odzrkadľovala prírodné a sociálne pomery – napríklad kysucké kroje boli vyšívané skromne, k najbohatšie zdobeným patrili aj goralské kroje.

Čipkárstvo sa na naše územie rozšírilo z Chorvátska a Nemecka a rozvíjalo sa najmä v okolí banských miest – banská čipka (najvýraznejšia z Kremnice a Novej Bane), ale známa bola aj roľnícka čipka. Spôsobov zhotovenia čipky je viacero – háčkovanie, šitá čipka, paličkovanie.

Z množstva remesiel vyberám ešte **medovníkárstvo** – rozšírené z Nemecka, ktoré malo takisto svoje cechy – medovníkari dodržiavali presné postupy, najskôr sa medovníky vykrajovali formami z hruškového dreva a rozličných tvarov.

Zdobenie kraslíc – symbolov jari, úrody a slnečných lúčov sa robilo rozličnými technikami (batikovanie, rytie, voskové techniky, drôtovanie, oblepovanie rozličnými materiálmi).

Tkáčstvo, spracovanie vlny – oblečenie a bytový či iný úžitkový textil si naši predkovia vyrábali z ľanu, konope a ovčej vlny. Nite spriadali na tradičných kolovrátkoch, tkali plátno, ktoré potom bielili na slnku.

Zaujímavá je technika **modrotlače**, ktorou sa dekorovali a farbili látky na dedinské odevy. Vyrábala sa tzv. reverznou tlačou – na tmavom podklade boli svetlé ornamenty. Prvé dielne sú dokumentované v Levoči a v Kremnici a posledná, ktorá ešte donedávna fungovala, je v Púchove.

Na našom území pôsobilo mnoho iných remeselníkov a tradície niektorých sú dodnes udržiavané. Často za ich udržaním stojí jeden človek (ako v prípade pozdišvskej keramiky). Zaujímavým miestom, kde sa žiaci môžu stretnúť s ukázkami tradičných remesiel, je rozprávková dedinka na Donovaloch. Všetkých tradičných remeselníkov zastrešuje Ústredie ľudovej umeleckej výroby – ÚĽUV so sídlom v Bratislave, ktoré dokumentuje tradičné ľudové remeslá, stará sa o zbierky, vydáva rôzne publikácie, organizuje výstavy a festivaly ľudových remesiel, rôzne tvorivé kurzy a poskytuje zoznam ľudových umeleckých majstrov.

2 PROJEKT AKO TO BOLO KEDYSI

Anotácia

Tento projekt vznikol náhodne, keď sa žiak piateho ročníka opýtal: Čo je to kolovrátok? Nie je to predsa tak dávno, keď na dedinách krútili po večeroch kolesá a spriadali sa dlhé rozhovory a nite. Určite ho majú ešte na nejednej povale. Ďalším impulzom bola potreba preniknúť hlbšie do metodického radu Podnety tradičných remesiel a zároveň priniesť žiakom viac informácií o tom, aké kvalitné a originálne diela dokázali vyrobiť ich predkovia. Projekt je náročný na plánovanie, pretože je určený pre väčší počet žiakov a je potrebné do detailov premyslieť organizáciu. Je postavený na tvorivých dielňach – workshopoch, v ktorých si žiaci vyskúšajú vyrobiť vybranými tradičnými technikami jednoduché výrobky. Veľmi pozitívne je, ak sa organizátorovi podarí získať niekoho, s kým sa žiaci denne nestretávajú a venuje sa niektorému z vybraných remesiel. Takáto osoba môže žiakom priblížiť remeslo oveľa autentickjšie a ukázať im správne postupy a náročnosť zhotovovania ručných výrobkov. Metodické spracovanie projektu vychádza z publikácie českých autoriek Učíme v projektech.

Tabuľka 1 – Návrh projektu Ako to bolo kedysi

Názov projektu	Ako to bolo kedysi
Tematické celky	- regionálna výchova – Tradičná ľudová kultúra - výtvarná výchova – metodický rad: Podnety tradičných remesiel - hudobná výchova: Slovenské ľudové piesne troch základných folklórnych oblastí, regionálne piesne
Témy	- ľudové piesne a tance, dramatické a výtvarné umenie, tradičné ľudoumelecké remeslá z regiónov Slovenska - tradičné remeslá (ich história), - odev (kroje na dedine), - podnety hrnčiarstva, krajčírstva.
Predmety	výtvarná výchova, výchova umením, hudobná výchova, dejepis, geografia
Ročník	1. – 9. ročník ZŠ
Čas prípravy	dva – tri týždne
Forma realizácie	jeden a poldenný projekt
Časový rámec	osem vyučovacích hodín
Hlavné ciele projektu	- kognitívny: žiak vymenuje tradičné ľudové remeslá, rozlíši ľudové piesne podľa jazyka, - afektívny: žiak pristupuje zodpovedne k plneniu zadanej úlohy, pomôže spolužiakom v skupine, - psychomotorický: žiak vytvorí podľa pokynov predmet drôtovaním, modelovaním, razením alebo vyšívaním, jeho povrch upraví a dekoruje podľa vlastnej fantázie.
Prierezové témy	- regionálna výchova a tradičná ľudová kultúra - multikultúrna výchova - osobnostný a sociálny rozvoj - tvorba projektu a prezentačné zručnosti

Kľúčové kompetencie	<p>Žiak:</p> <ul style="list-style-type: none"> - dokáže kriticky zhodnotiť informácie a ich zdroj, tvorivo ich spracovať a prakticky využívať, - vie prezentovať sám seba a výsledky svojej práce na verejnosti, používa odborný jazyk, - dokáže primerane komunikovať v materinskom jazyku; - uplatňuje pri riešení problémov vhodné metódy založené na analyticko-kritickom a tvorivom myslení, - uvedomuje si základné humanistické hodnoty, zmysel národného kultúrneho dedičstva, - je otvorený kultúrnej a etnickej rôznorodosti, - cení si a rešpektuje umenie a kultúrne historické tradície. <p>(Štátny vzdelávací program, 2014)</p>
Použité metódy a formy	<ul style="list-style-type: none"> - projektová metóda - skupinové vyučovanie - produktívna metóda - demonštrácia - problémová úloha - praktické metódy (spev, modelovanie, rytie, odtlačanie, rezanie, drôtovanie, výšivka) - prednáška - diskusia
Pomôcky	<ul style="list-style-type: none"> - powerpointová prezentácia s tematikou ľudových remesiel a piesní (Príloha 1), - dataprojektor, plachta, ozvučenie, mikrofón, pracovné stoly (množstvo závisí od počtu účastníkov), - hrnčiarstvo: keramická /hrnčiarska hlina, modelárske špachtle, očka, zastrúhané drievka, príborové nože, drevené alebo plastové podložky, drôt na oddelenie výrobku od podložky, handry, nádoby na vodu; - drôtovanie: čierny alebo pozinkovaný drôt silný 0,5 – 0,8 mm, fľaše alebo hrubé sviečky, kliešte ploché, kombinované špicaté, štikacie, koráliky; - výšivka: krížiková – látka kanava 10x10 cm na žiaka, alebo tesilan na plnú výšivku, ihly s väčším očkom, veľkosť päť – desať, farebné nite – perlovka, nožnice, ceruzka, predlohy; - kožiarstvo – koža, razidlá, nože, podložky, kladivá; - cukríky (podľa počtu otázok počas prednášky), - predmety na výstavku: ukážky modranskej, pozdišovskej, poltárskej keramiky, moderná keramika, ľudové kroje z regiónu, ukážky výšivky, staré predmety – praslica, kolovrátok, maslenica, debny, cepy, košíky z prútia, slamy, papierových roliek a iné; - štítky s pomenovaním predmetov na výstavu, - rozpočet (Príloha 2)
Očakávané výstupy projektu	<p>Žiak :</p> <ul style="list-style-type: none"> - zostaví rozpočet pre občerstvenie, uskutoční nákup potravín, pripraví občerstvenie, zostaví návrh rozdelenia žiakov do skupín pre jednotlivé remeslá,

	<ul style="list-style-type: none"> - pripraví priestory pre realizáciu projektu, - pomáha pri realizácii a efektívne plní svoju úlohu, - slušne a kultivovane komunikuje, zapája sa do prednášky a odpovedá na otázky, - zhotoví podľa pokynov predmet v remesle, do ktorého bol zaradený, tento predmet dekoruje podľa vlastnej fantázie, - zadanú prácu podľa svojich možností dokončí, - svoju prácu ohodnotí, - zapojí sa do spevu vybraných ľudových piesní, zaradí ľudové piesne do folklórnej oblasti podľa jazyka, tematiky, - pracuje v skupine, komunikuje slušne s ostatnými členmi.
Produkty projektu	<ul style="list-style-type: none"> - výstava starožitných predmetov (kolovrátok, praslica, maselnica), keramiky, krojov, výšiviek, paličkovanej čipky - hlinené nádoby (tvar misky, džbánika) vytvorené technikou vryp a špagátovou technikou, zdobené jednoduchým ornamentom; - kožené prívesky vyrezané a razené razidlami z kože; - drôtom opletená fláša; - jednoduchá krížiková a plnená výšivka.

Prameň: vlastný návrh

2.1 Metodický postup projektu

Metodický postup je rozdelený do štyroch fáz: motivácia, mapovanie a triedenie, realizácia a hodnotenie. Pri každej fáze uvádzam časovú dotáciu, ktorá bola potrebná na realizovanie.

2.1.1 Motivácia

(1. časť: 60 minút; 2. časť: 10 minút)

Do prípravy projektu učiteľ zapojí aj niektorých starších žiakov s organizačnými schopnosťami. Je na učiteľovi, či si vyberie žiakov z rôznych tried alebo zadá úlohy celej jednej triede. Úlohou vybraných žiakov bude pripraviť rozpočet, zostaviť jednoduché menu – občerstvenie pre lektorov jednotlivých remesiel, zabezpečiť nákup potravín, toto občerstvenie nasledujúci deň pripraviť a prípadne ho servírovať, nachystať a usporiadať prostredie, v ktorom sa budú jednotlivé aktivity konať. Vysvetlí žiakom, ako bude prebiehať vyučovanie a čo bude náplňou programu. Učiteľ zadá týmto vybraným žiakom **problémovú úlohu** (pätnásť minút v dohodnutom čase, napríklad mimo vyučovania):

- *vybraný deň (podľa toho, kedy plánuje akciu uskutočniť) by som chcel zorganizovať celoškolskú akciu Ako to bolo kedysi. Vašou veľmi dôležitou úlohou bude zabezpečiť na podujatie jednoduché občerstvenie. Máte k dispozícii dvadsať eur, navrhnete jednoduché občerstvenie pre šiestich ľudí a zabezpečte pitný režim pre všetkých žiakov školy.*

Túto úlohu by mal zadať aspoň dva dni dopredu, aby mali dostatok času na prípravu zoznamu a nákup potravín. Samotné občerstvenie pripravia v deň podujatia. Pri zadaní úlohy sa so žiakmi dohodne, kedy sa stretnú a prediskutujú, čo si pripravili a čo budú

potrebovať (štyridsaťpäť minút). Je dobré, ak si učiteľ pre svoju potrebu poznačí, komu zveril on alebo žiaci akú úlohu, aby v prípade potreby mohol daného žiaka konfrontovať. Druhú motiváciu učiteľ použije v deň konania podujatia, keď sa stretnú všetci žiaci na určenom mieste (kultúrny dom, telocvičňa, vybraná trieda). Žiakov usadí na pripravené stoličky pred premietacím plátňom. Nie je vhodné, aby žiaci už sedeli za stolmi, za ktorými budú tvoriť, pretože by jednotlivé pomôcky upútavali ich pozornosť a rušili prednášku. Učiteľ spustí bez vysvetľovania prezentáciu, ktorá sa začína štátnou hymnou a starými fotografiami. Po skončení hymny (môže si ju skrátiť a zmixovať s vybranou piesňou daného regiónu) žiakom oznámi, prečo sa zišli a čo dnes zažijú (desať minút):

- *dnes sa dozviete, ako naše prababky a pradedkovia kedysi žili, čo vedeli a dokázali a sami si vyskúšate zhotoviť niekoľkými technikami pôvodné výrobky. Pred tým sa ale budem veľa pýtať a každý, kto bude chcieť, môže odpovedať a bude odmenený nejakou dobrotou z tohto veľkého vreca (učiteľ si môže pripraviť napríklad cukríky, perníky alebo malé pozornosti, ktoré budú žiaci dostávať za správne odpovede, splnenie úlohy alebo prejavenie vlastného názoru).*

Tabuľka 2 Metodický list č. 1 – motivácia

Téma: Plánujeme celoškolskú akciu		
Postup/forma, aktivita	Ciele	Výstupy
Rozdelenie úloh	<ul style="list-style-type: none"> - žiak si zvolí alebo prijme svoju úlohu pri príprave: nákup potravín, uskladnenie potravín, príprava občerstvenia, roznos občerstvenia, pomoc pri práci mladším žiakom, príprava priestorov, inštalácia výstavy, upratanie priestorov; - prevezme zodpovednosť za svoj podiel na príprave projektu. 	<ul style="list-style-type: none"> - žiak prijme svoju úlohu a uvedomí si dôležitosť jeho časti práce;
Problémová úloha	<ul style="list-style-type: none"> - pripraví prehľad potravín, zistí ich ceny a množstvo tak, aby dodržal rozpočet, - určí časový rozvrh (nákup potravín, príprava občerstvenia, príprava priestorov, inštalácia výstavy), ktorý bude skupina dodržiavať, - zostaví zoznam pomôcok, ktoré bude potrebovať pri realizácii podujatia. 	<ul style="list-style-type: none"> - pripravený rozpočet a prehľad potravín, ich cien, návrh množstva, času, kedy sa príprava uskutoční;
Didaktický problém		Pomôcky
<ul style="list-style-type: none"> - rozhovor, argumentácia pri obhajovaní názoru, prezentovanie vlastných názorov, kritické posúdenie návrhov, práca v skupine 		<ul style="list-style-type: none"> - hárky čistého papiera, peniaze, perá, fixky

Prameň: vlastný návrh

2.1.2 Mapovanie a triedenie (1. časť: 90 minút; 2. časť: 45 minút)

Druhá fáza projektu prebieha v deň realizácie plánovaného podujatia. Učiteľ dozerá na to, aby žiaci, ktorí sa podieľajú na príprave projektu, splnili svoje úlohy, ktoré dostali. Taktiež zabezpečí náhradu v prípade neprítomnosti niektorého zo žiakov. Je potrebné, aby žiakov nenápadne usmerňoval pri organizácii priestoru – uloženie stoličiek, stolov, príprava pomôcok – tak, aby dbali na bezpečnosť, nakoľko budú pracovať s veľkým počtom účastníkov. Môže ich usmerňovať otázkami:

- *V tejto časti bude visieť plachta na premietanie. Kde začneme vytvárať tvorivé kútiky?*
- *Ktorí žiaci by mali byť najbližšie pri premietacej plachte?*
- *Kedy budete podávať občerstvenie tak, aby žiaci mali čisté ruky, aby nerozliali vodu po stoloch?*
- *Kde nainštalujeme výstavu tak, aby neboli predmety ohrozené okoloidúcimi, ako ďaleko ich dáme od okraja, aby sa nerozbili?*

Učiteľ by si mal vyhotoviť zoznam pomôcok, návrh na usporiadanie priestoru a organizáciu, aby pripravil spolu so žiakmi všetky potrebné pomôcky a priestor (návrh časového harmonogramu a rozpis úloh pozri v Prílohe 3). Zároveň by mal mať k dispozícii časový harmonogram, ktorý si vyhotovili žiaci, aby ich mohol v prípade potreby usmerňovať. Žiaci v tejto fáze pripravujú občerstvenie, ktoré si naplánovali. Po príchode účastníkov učiteľ spolu so žiakmi – usporiadateľmi ostatných žiakov usadí.

Druhá časť tejto fázy prebehne so všetkými účastníkmi projektu. Učiteľ po úvodných slovách pokračuje v prezentácii (návrh jej obsahu a obrazová ukážka pozri v Prílohe 1). Počas prednášky o ľudovej kultúre, remeslách a oblastiach, kde sa tieto remeslá najviac rozvíjali, zapája do výkladu aj žiakov otázkami a úlohami, na ktoré majú žiaci odpovedať. Pomáhajú mu pri tom žiak/žiaci, ktorí dostali za úlohu odmeňovať. Učiteľ musí *svoje otázky a úlohy prispôbiť rozmanitým vekovým kategóriám žiakov* podľa toho, akí žiaci sa na podujatí zúčastnia. Tiež sa snaží vyberať na odpoveď rozmanitých žiakov, zapojiť aj takých, ktorí sa možno sami nehlásia a snaží sa nejakým spôsobom takýchto žiakov naviesť, aby odpovedali. Tieto otázky a úlohy si pripraví ku jednotlivým snímkam z prezentácie, ktorá obsahuje údaje, mapy, obrázky, piesne, video ukážky tvorby. Návrhy otázok a úloh, ktoré sa učiteľ môže počas prezentácie žiakov pýtať:

- *Kto by vedel povedať jedno remeslo, ktoré patrí k najstarším na Slovensku aj iných krajinách? (hrnčiarstvo, rezbárstvo)*
- *Kto by nám povedal, ktorú časť Slovenska má najradšej a prečo?*
- *Ako sa volali domčeky, v ktorých kedysi bývali naši predkovia? (drevenice)*
- *Kde sa teraz nachádzame – v interiéri alebo exteriéri? (interiér)*
- *Kde sa nachádzajú takto pomalované dreveničky? (Čičmany)*
- *Ako sa volá svetová organizácia, ktorá chráni vzácne prírodné aj ľudské výtvyry, ak sú v nej zapísané? (UNESCO)*
- *Čo myslíte, z čoho je vyrobený tento džbánik? (hlina)*
- *Na čom vyrábajú ujo hrnčiar vázu v ukážke, ktorú sme si pozreli? (hrnčiarsky kruh)*
- *Ktorými štyrmi farbami boli zdobené taniere a džbániky z Modry? (červená, modrá, zelená, žltá)*

- alebo: Ktoré tri farby prevládali na keramike z Poltára? (červená, zelená, biela)
- Akou farbou bola zafarbená keramika z Pozdišoviec? (čiernou)
- Kto ukáže na tejto mape (slepá mapa Slovenska) severozápadné a severovýchodné Slovensko?
- Kto by nám zaspieval jednu strofu z piesne Kysuca?
- Z akého kovu bol drôt, ktorým teta v ukážke ozdobovala vajíčko? (medeným, med')
- Malý remeselník v pesničke spieval, že pochádza z Trenčianskej ? (stolice)
- Kto by vedel vysvetliť, čo to bola stolica? (istá časť územia Rakúsko-Uhorska teda aj Slovenska)
- Kto by vedel prirovnať stolicu k niečomu, čo máme dnes? (kraj)
- Do ktorého mesta by ste sa vybrali, keby ste chceli navštíviť drotárske múzeum? (Žilina)
- Z čoho sa kedysi vyrábali nite a látky? (ľan, konope, ovčia vlna)
- Kto by nám vedel na výstavke ukázať kolovrátok?
- Ako sa volá zariadenie z ukážky, na ktorom bol tkaný koberec? (krosná)
- Ktorý slovenský strom má najmäkšie drevo a najľahšie sa z neho vyrezáva? (lipa)
- Kde môžeme vidieť vyrezávaný slovenský betlehem? (v Rajeckej Lesnej)
- Postupne sa budú na mape zobrazovať bodky, ktoré znázorňujú banské mestá. Kto bude vedieť, aké mesto svieti, prihlási sa.
- Poprosím jedného z vás, aby mi priniesol z našej výstavy ukážku paličkovanej čipky.
- Teraz poprosím niekoho s veľmi dobrým zrakom, aby prišiel sem k nám, pozrel sa na tieto tri košíky a skúsil nám opísať, z čoho sú vyrobené. (slama, prútie, papier)
- Koža z ktorého zvierata sa najčastejšie spracovávala? (krava)
- Koľko asi trvá výroba jedných krpcov? (týždeň)
- Ktorý z krojov je z regiónu Abov?
- Popíš mi časti vášho dedinského kroja. (kroj je súčasťou výstavy, žiak si berie jednotlivé kúsky a popisuje ich v nárečí)

Za každú správnu odpoveď alebo snahu, dostane žiak odmenu. Ak by sa nikto neprihlásil, žiakov nenútime a zapojíme aj dospelých alebo učiteľov, ktorí sa podieľajú na priebehu akcie. Na záver prednášky sa žiakom učiteľ poďakuje, zhodnotí ich aktivitu a rozdelí ich do skupín, v ktorých budú pracovať a vyskúšajú si vybrané remeslo. Pri zaradení žiakov do skupín vychádza učiteľ z týchto kritérií:

- počet remesiel – tvorivých aktivít,
- náročnosť pracovného postupu,
- vek žiaka,
- dohoda s vedúcim aktivity – majstrom.

Žiakov môžeme rozdeliť napríklad takto:

- **hrnčiarstvo:** nenáročná technika, vhodná pre prvý až tretí ročník, desať – dvanásť žiakov na jedného vedúceho aktivity,
- **kožiarstvo:** náročnejšia technika, vhodná pre žiakov od štvrtého alebo piateho ročníka, odporúčam maximálne desať žiakov na jedného lektora – závisí od pracovných postupov, ktoré budú žiaci vykonávať a náradia, s ktorým budú pracovať,

- **výšivka:** nenáročná technika, vhodná pre žiakov od štvrtého alebo piateho ročníka, je možné dať na výber aj chlapcom, ale väčšinou oslovuje dievčatá, zloženie skupiny môže byť väčšie – pätnásť žiakov na jedného lektora.
- **drôtovanie:** náročná technika, vhodná od šiesteho ročníka najmä pre chlapcov, odporúčam maximálne osem žiakov na jedného lektora.

Drôtovanie je náročné na silu, preto je vhodnejšie pre chlapcov. Toto delenie musí mať učiteľ – organizátor dopredu pripravené a prediskutované s jednotlivými lektormi workshopových aktivít. Ak sa žiaci nachádzajú v jednej miestnosti, kde prebieha prezentácia a zároveň bude prebiehať aj tvorivá činnosť, musí učiteľ premyslene usmerniť presun žiakov k jednotlivým pracovným stolom. Aby sa najmä mladší žiaci, ak musia manipulovať so stoličkami, nepresúvali ďaleko, je potrebné jednotlivé aktivity rozmiestniť aj podľa tohto hľadiska: najmladší žiaci sa presunú hneď vedľa plátna s prezentáciou. Učiteľ žiakov umiestňuje ku jednotlivým pracovným stolom postupne. Po skupinu si príde lektor a prípadne aj jeho pomocníci a odvedie žiakov ku stolom. Keď sú žiaci na miestach, začína tvorivá činnosť. Učiteľ môže pustiť do pozadia ľudové piesne.

Tabuľka 3 Metodický list č. 2 – mapovanie a triedenie

Téma: Ako to bolo kedysi		
Postup/forma, aktivita	Ciele	Výstupy
Prednáška	- žiak vymenuje príklady starých remesiel, - orientuje sa na mape SR, - pozná niektoré významné oblasti a typické remeslá pre tieto regióny,	- pozorne počúva a vníma, ukazuje na mape požadované oblasti, pomenuje mestá,
Sokratovská metóda otázok a odpovedí	- reaguje na otázky primerane a kultivovane, formuluje odpoveď v spisovnom jazyku,	- formuluje odpoveď spisovne, počká na vyzvanie k odpovedi, nebráni iným žiakom odpovedať,
Demonštrácia a názorná ukážka	- popíše na základe ukážky postup zhotovenia výrobku, - zopakuje niektoré odborné slová týkajúce sa konkrétneho remesla,	- vie zopakovať zjednodušený postup zhotovenia výrobku, - vie vysvetliť a uviesť príklad na niektoré odborné slová týkajúce sa remesiel,
Rozdelenie do skupín	- prijme svoju úlohu, pri žiadosti o výmenu komunikuje slušne, argumentuje dôvod svojho rozhodnutia.	- zaradí sa do skupiny a spolupracuje s lektorom aj ostatnými členmi.

Didaktický problém	Pomôcky
- orientácia na mape SR, presné pomenovanie zobrazovaných predmetov, kultivovaný rečový prejav, spev, význam odborných a cudzích slov, seba prezentácia, argumentovanie	- powerpointová prezentácia, tri košíky (slama, prútie, papierové rolky), miestny kroj, paličkovaná čipka, kolovrátok, starožitné predmety a ukážky keramiky na výstavku, obrus, štitky s pomenovaniami vystavených artefaktov, plastové poháre, potraviny, šálky, nože, kuchynský riad, cukríky alebo perníky či iné drobné predmety, mikrofón, dataprojektor, ozvučenie, biela plachta

Prameň: vlastný návrh

2.1.3 Riešenie

(120 minút)

Táto fáza projektu je praktická. Žiaci sa po rozdelení do skupín zúčastnia workshopových aktivít, v ktorých si vyskúšajú vyrobiť nejaký výrobok tradičnou remeselnou technikou. To, ktoré remeslá si učiteľ vyberie, závisí od možností školy a lektorov, ktorí budú žiakov jednotlivými aktivitami sprevádzať. Vybraní žiaci, ktorí boli zapojení aj do prípravy projektu, sa v tejto fáze stávajú pomocníkmi najmä v skupinách, ktorých činnosť je náročnejšia alebo sú v nich mladšie deti. Workshopové aktivity budú prebiehať dve šesťdesiatminútové hodiny a je potrebné viesť žiakov k precíznemu, pomalému a tvorivému mysleniu. Lektor – učiteľ sa snaží žiakov motivovať najmä v záverečnej fáze dokončovania práce, aby žiak dbal aj na estetickú stránku predmetu, ktorý zhotovuje a uplatnil vlastnú tvorivosť a fantáziu. Musí tiež ovládať technický postup práce s materiálom, ktorý bude žiakom ukazovať, aby vedel korigovať prípadné chyby a problémy, ktoré sa počas tvorenia určite vyskytnú. Pred samotným začatím tvorivej činnosti lektor poučí žiakov o bezpečnosti pri práci s náradím – najmä s nožmi, razidlami, drôtom. Motivovať hlavne mladších žiakov môže ľudovou piesňou, ktorú počuli počas prezentácie alebo piesňou s textom na motívy remesla, ktorému sa žiaci v skupine venujú. Starších žiakov môže motivovať ukážkami hotových výrobkov – vlastných alebo výrobkov od majstrov remesla, no tieto ukážky je vhodné počas tvorivej činnosti žiakov odstrániť, aby ich nenapodobňovali.

V *hrnčiarskom workshope* sa žiaci naučia pracovať s hlinou. Najskôr učiteľ – lektor – rozdá približne rovnaký kus hliny (asi 300 až 400 gramov) a pracuje so všetkými žiakmi naraz, s hlinou sa hrajú, stláčajú ju, skúšajú sami tvarovať. Potom im ukáže postup zhotovenia jednoduchej misky a prácu so základnými modelárskymi nástrojmi – očko, špachtľa. Povzbudzuje žiakov, aby sa nebáli hlinu opäť zdeformovať a tvarovať miskú znova. Získajú základné zručnosti a vedomosti – ako hlinu rukami spracovať (miesením, stláčaním), kedy je hlina vhodná pre modelovanie (nelepí sa ani nepraská), kedy je potrebné ju navlhčiť (keď sa pri jej ohýbaní tvoria praskliny), ako sa starať o uskladnenie hliny, ako by sa dala vypáliť, ako výrobok vyzerá po vysušení. Vyskúšajú si špagátovú techniku zhotovenia misky (pozri Príloha 4) a techniku vrypu (pozri Príloha 5). Vymodelovanú nádobu dekorujú špachtľami, očkami, ihlami, priliepaním iných hlinených kúskov. Ak má učiteľ možnosť, môže dať hotové výrobky žiakov vypáliť a na

výtvarnej výchove ich môžu glazúrovať alebo namalovať temperou. Ak takúto možnosť nemá, nechá výrobky vysušiť a po istom čase hlinu opäť spracuje.

Lektor môže žiakom zadať tému, napríklad: špeciálna miska pre môjho psa, darček mame, mimozemský tanier, zvláštna praveká váza.

Aby žiakovi zostal nejaký hotový artefakt a škola nemá možnosť výrobky vypáliť, je možné po práci s hlinou pracovať s iným materiálom – na vzduchu tvrdnúcou hmotou bielej alebo terakotovej farby. Z tejto hmoty si môže vytvoriť prívesok, písmeno, ktoré môže dekorovať a povrchovo upraviť napríklad lakovaním na hodine výtvarnej výchovy. Hotový prívesok učiteľ – lektor – spolu s pomocníkmi napichne na polcentimetrový pevnejší drôtik ohnutý do tvaru písmena u, aby sa dal zavesiť.

V **kožiarskom workshope** si žiak vyskúša základy výroby kožených doplnkov. Materiálne zabezpečenie tohto workshopu je finančne nákladné, efektívna práca s kožou si vyžaduje špeciálne vybavenie – nože, razidlá, podložky – aj samotný materiál koža je drahý. Práca s kožou si vyžaduje odborné skúsenosti a zručnosti, pretože žiaci pracujú s nebezpečnými a ostrými nástrojmi a je potrebné, aby ich lektor usmerňoval a vedel dopredu predpokladať možné chyby. Žiaci si môžu na zadanú alebo voľnú tému zhotoviť prívesok na kľúče, ktorý potom umiestnia na krúžok alebo prívesok na krk, ktorý zavesia na malý bižutérny krúžok na prívesky. Odporúčam pri výbere takého špecifického remesla kontaktovať ľudového majstra, ktorý žiakom predvedie autentický výrobný postup.

Výšivkársky workshop ukáže žiakom základné techniky výšivky, ktorá sa už dnes veľmi nevyužíva – plnená výšivka, ktorou sa vyšívalo aj na kroje a krížiková výšivka. Nakoľko nejde o náročnú techniku, je možné pracovať aj s väčšou skupinou naraz. Na začiatku lektor oboznámi žiakov s tým, ktoré tkaniny a nite sú vhodné na výšivku a prečo, ukáže im rôzne príklady výšivky a možnosti jej využitia pri dekorovaní odevov aj dnes. Ideálne je, ak má k dispozícii ukážky látok a výšiviek, aby si ich žiaci mohli chytiť a prehliadnuť. Žiakom spôsobuje pri šití a vyšívaní najväčšie problémy viazanie uzlov, preto je potrebné ukázať im najskôr postup vyhotovenia uzla na niti. Potom si na kúskoch látky vyskúšajú techniku kladenia krížikov a vyplňania jednoduchého tvaru (kruh, list) niťou. Následne ich oboznámi s tým, ako si jednoducho preniesť alebo nakresliť vlastný vzor na plátno (pomocou ceruzky vyššej tvrdosti, aby sa pri vyšívaní nemazala niť). Potom vo vymedzenom čase vyšívajú nakreslené tvary podľa svojej fantázie. Učiteľ by mal žiakov upozorniť aj na to, aby si nenavliekali pridlhú niť, pretože sa im počas práce bude zauzľovať. Hotový vyšitý obrázok upravujú „ostrapaním“ okrajov vyťahovaním niekoľkých nití.

V **drotárskom workshope** by mal byť spomedzi vybraných remesiel počet žiakov na jedného lektora najnižší. Žiakom sa bude najmä ťažko začínať, pretože budú ozdobovať predmet s hladkým povrchom – sviečku alebo fľašu. Je dobré, ak si žiaci donesú fľaše dopredu, aby ich mohol učiteľ posúdiť (aby neboli príliš veľké alebo malé, alebo nemali zložitý tvar, ktorý by sa ťažko opletal). Ideálne je, ak učiteľ zabezpečí účastníkom rovnaké fľaše postupným zbieraním. Musí takisto zabezpečiť dostatok vhodných klieští a najmä pri väčšom počte účastníkov môže vyzvať žiakov, aby si kliešte priniesli sami, niekoľko však musí mať pripravených aj on.

Postup, ktorý je znázornený v Prílohe 6 možno nezodpovedá tradičným drotárskym technikám, no keďže sa žiaci stretávajú s touto technikou prvýkrát, je dôležité, aby sme im prácu čo najviac uľahčili a umožnili im dosiahnuť efektívny výsledok. Práca s drôtom

je náročná na manuálne zručnosti a rozvíja praktické myslenie, pretože žiak musí dopredu predpokladať, ako a kde drôt zakončiť a pripojiť nový. Čím precíznejšie žiak drôt opletá, tým je výsledok efektívnejší. Tvorivosť sa v tomto procese dá uplatniť pri zakončovaní pripojených drôtov alebo tvarovaní očiek, či navliekaní farebných korálikov na jednotlivé drôty, ktoré výrobok farebne a tvarovo oživia.

Po dokončení výrobkov väčšinou žiakov v jednej skupine urobí lektor so žiakmi hodnotenie tvorivých činností a tejto formy vyučovania prostredníctvom diskusie. Učiteľ – organizátor musí zabezpečiť program pre žiakov, ktorý svoju prácu dokončia skôr, pretože nie všetky činnosti budú trvať rovnako dlho, po dohode s ostatnými lektormi, ako budú postupovať. Ak ide o jedného či dvoch žiakov zo skupiny, môže im učiteľ umožniť vytvoriť si ešte jeden menší výrobok, no takýto postup je nie vždy adekvátny, pretože niektorí žiaci sa začnú ponáhľať, aby aj oni stihli vyhotoviť ešte jeden výrobok. Učiteľ môže takémuto žiakovi nájsť náhradnú prácu – napríklad odložiť nejaké náradie, vyčistiť ho, ak ide o problémového a konfliktného žiaka, je lepšie nechať ho pomáhať učiteľovi, aby neprovokoval ostatných žiakov. Ak činnosť dokončí skôr niektorá zo skupín, môže lektor so skupinou pozrieť činnosti v ostatných dielnach, ale s upozornením, aby nevyrušovali ostatných žiakov pri práci. Môžu si pozrieť výstavu a učiteľ môže žiakov vyzvať, aby vyjadrili svoj názor na jednotlivé remeslá. Ak je možné zabezpečiť dozor, môže takáto skupina odísť skôr.

Tabuľka 4 Metodický list č. 3 – riešenie

Téma: Workshopy		
Postup/forma, aktivita	Ciele	Výstupy
Demonštrácia a názorná ukážka	<ul style="list-style-type: none"> - žiak pozorne sleduje demonštráciu technického postupu a napodobní postup, - chápe postupnosť a následnosť jednotlivých krokov, 	<ul style="list-style-type: none"> - vie prakticky zopakovať demonštrovaný postup, postupuje správne podľa inštrukcií,
Praktické činnosti a produktívna metóda	<ul style="list-style-type: none"> - pracuje samostatne na zhotovovaní vlastného výrobku, - pracuje s hlinou, drôtom, ihlami, kliešťami, nožnicami, kladivami, razidlami a nožmi podľa pokynov, - dodržiava zásady bezpečnosti pri práci, o ktorých bol poučený, - prejaví tvorivosť a fantáziu pri dekorácii výrobku, - je originálny, 	<ul style="list-style-type: none"> - pracuje s materiálmi a nástrojmi tak, aby ich nezničil a aby neohrozil bezpečnosť ostatných žiakov, - prejaví zručnosti pri spracovaní hliny, kože, drôtu, výšivky, - zhotoví originálny a jedinečný výrobok, ktorý nenapodobňuje ostatné výrobky, - výrobok dokončí,
Skupinové vyučovanie	<ul style="list-style-type: none"> - pracuje v skupine, pomáha slabším členom pri zhotovovaní výrobku, - nevyrušuje a neznemožňuje 	<ul style="list-style-type: none"> - svoje nadobudnuté zručnosti využije na pomoc iným, - prejaví neistotu pri

	ostatným činnosť, - prejaví trpezlivosť pri spoločnom postupe, - pýta sa slušne, komunikuje podľa zásad slušného správania.	neporozumení postupu, problému a hľadá riešenie pýtáním sa alebo skúšaním vyriešiť problém.
Didaktický problém	Pomôcky	
- práca v skupine, spolupráca, počúvanie, modelovanie, drôtovanie, vyšívanie, rezanie, krájanie, razenie, dekorovanie, strihanie, štikanie	- drevené alebo plastové podložky A4, hlina (300-500gramov na žiaka), špachtle, očká a zaostrené paličky (jeden kus na dvoch žiakov), nižšie nádoby na vodu, utierky a handry, drôt na odrezanie hotového výrobku z podložky (jedna – dve na skupinu), modelovacia hmota, drôtené U (jeden kus na žiaka), - drôt (0,5 alebo 0,8 mm silný), štikacie a ploché kliešte (jeden kus na dvoch žiakov), väčšie koráliky (aby ich bolo možné navliecť na drôt), fľaše, terakotové kvetináče alebo sviečky, obvazy a náplasti, - hovädzia koža, hobby koža alebo zbytková koža, raznice do kože, dierovacie dláta, nože, drevené podložky, krúžky na kľúče, - ihly, rôznofarebné nite na vyšívanie, nožnice, vzory, ceruzky, štvorce alebo obdĺžniky cca 10 cm z tkaniny na vyšívanie (jeden kus na žiaka)	

Prameň: vlastný návrh

2.1.4 Reflexia a hodnotenie

(30 minút)

Reflexia činností je dôležitá, pretože pomôže učiteľovi odhaliť chyby a nedostatky z pohľadu žiakov, ktoré si možno on sám pri priebehu neuvedomuje. Jednotliví lektori uskutočnia hodnotenie tvorivých činností formou diskusie vo svojich skupinách. Aby sa žiaci uvoľnili, môže učiteľ zaradiť niekoľko hier na uvoľnenie atmosféry:

- **hra na slovnú reťaz:** žiaci sa posadia do kruhu a úlohou každého je povedať jedno slovo, ktoré dnes počul počas prezentácie a súvisí s niektorým remeslom. Každý nasledujúci žiak musí zopakovať to, čo povedali všetci žiaci pred ním, napríklad prvý žiak: niť, druhý žiak: niť, hlina, tretí žiak: niť, hlina, očko. Túto hru môžeme variovať napríklad tým, že žiak, ktorý sa pomýli vypadáva.
- **kufor:** hra je vhodná pre starších žiakov s dobrými vyjadrovacími zručnosťami. Učiteľ má na kartičkách (počet závisí od počtu žiakov, zložitost' od veku) napísané slová alebo slovné spojenia, s ktorými sa žiak stretol počas dňa. Úlohou žiakov je vytvoriť dvojice (napríklad žrebovaním), pričom sa obaja členovia posadia oproti sebe. Jeden žiak kartičku so slovom vidí a vysvetľuje slovné, čo je na nej napísané, nesmie ukazovať, nesmie použiť podobný tvar slova, ktoré je na kartičke. Druhý žiak musí uhádnuť čo najpresnejší tvar slova, slovného spojenia. Vyhráva dvojica, ktorá uhádne čo najviac slov z kartičiek v istom časovom limite.

- **hra s nitami:** hra vhodná pre mladších žiakov. Žiaci sedia v kruhu. Hádzu si kľbko nití, pričom každému ostane v ruke niť. Hádzu si ho postupne. Ten, kto kľbko chytí, povie, čo sa mu na dnešnom dni páčilo najviac, ako sa mu pracovalo a opíše, aký výrobok vyrobil, prečo ho dekoroval práve tak, kam si ho dá a na čo bude slúžiť. Keď dorozpráva, v jednej ruke drží niť a hodí kľbko ďalšiemu žiakovi, kým sa všetci nevystriedajú. Z nití vznikne medzi deťmi pavučina, ktorú môžu potom rozmotávať tak, že každý povie, čo sa páčilo susedovi, ktorý mu hodil kľbko a niť postupne púšťajú.

Po hrách kufor alebo slovnej reťazi vedie učiteľ so žiakmi krátku diskusiu o ich výrobkoch, ťažkostiach pri práci, čo sa im nepáčilo/páčilo, čo by si ešte chceli vyskúšať. Môžu komentovať výrobky spolužiakov, ktoré sa im páčia, opísať, čo im pripomínajú, vymýšľať názvy pre svoje alebo ostatné výrobky, hovoriť o tom, ktoré remeslo považujú za najťažšie, ktoré by si oni vybrali. Je potrebné žiakov usmerňovať, aby neznehodnocovali výkon spolužiaka a zabrániť urážkam a posmievaniu. Ak sa tvorivé dielne nachádzajú v spoločných priestoroch, je vhodné pri hodnotení svoju skupinu odvieť mimo do tichšieho prostredia. Žiaci si so sebou zoberú svoje výrobky a učiteľ usmerňuje diskusiu kladením otázok. Ak sa žiaci vyjadrujú sami, otázky nekladie. Ak z organizačných dôvodov nie je možné hodnotenie realizovať hneď po skončení tvorivých činností, môže ho so svojou triedou urobiť nasledujúci vyučovací deň triedny učiteľ, ak sa projektu zúčastnil aj on sám, alebo ho urobí pedagóg na hodine výtvarnej či hudobnej výchovy metódami a hrami, ktoré sú uvedené v prvom odseku tejto podkapitoly.

Tabuľka 5 Metodický list č. 4 – reflexia a hodnotenie

Téma: Workshopy		
Postup/forma, aktivita	Ciele	Výstupy
Kufor	<ul style="list-style-type: none"> - žiak sa spisovne a slušne vyjadruje, komunikuje podľa zásad slušného správania, - zapojí sa do diskusie a prejaví svoj názor, - argumentuje svoj názor, - pri hodnotení svojej práce a práce ostatných používa konštruktívnu kritiku, - zapojí sa do hry angažovane, neuráža ostatných a neskáče do reči. 	<ul style="list-style-type: none"> - neskáče do reči ostatným, neposmieva sa názorom iných, obhajuje svoj postoj a stanovisko, - vyjadruje sa spisovne a kultivovane.
Hra s nitami		
Slovná reťaz		
diskusia		
Didaktický problém	Pomôcky	
- konštruktívna kritika, počúvanie, hodnotenie, argumentovanie, zaujatie postoja, vyjadrenie názoru	- kľbko priadze, kartičky so slovnými spojeniami (aspoň päť na dvojicu), hotové výrobky	

Prameň: vlastný návrh

3 PROJEKT AKO TO BOLO KEDYSI V ZŠ KOŠICKÁ BELÁ

Prípravné činnosti

Prípravu a realizáciu tohto projektu ovplyvnili viaceré špecifické podmienky prostredia našej školy. Je to nízky počet žiakov (sedemdesiatosem), dobrá spolupráca s obecným úradom v Košickej Belej (poskytol priestory kultúrneho domu pre realizáciu projektu). Výber remesiel, ktoré si žiaci vyskúšali ovplyvnili skúsenosti a možnosti, ktoré pedagógovia na našej škole majú. Pred samotnou prípravou projektu bolo potrebné zabezpečiť si priestory (asi mesiac dopredu) a dohodnúť sa s lektorom – kožiar. Rozpočet projektu bol sto sedem eur a je podrobnejšie rozpísaný v Prílohe 2. Bolo potrebné zostaviť zoznamy pomôcok pre jednotlivé činnosti, pomôcky zabezpečiť a tieto pomôcky vložiť do samostatných debien. Každú debnu som označila názvom remesla a uľahčilo to prácu pri organizácii tvorivých kútikov. Predmety, výšivky, keramiku, ktorá bola použitá na výstave počas tvorivých dielní, som zabezpečila spoluprácou s rodičmi žiakov.

Na organizácii projektu sa podieľali dvaja učitelia, do realizácie projektu sa zapojilo päť pedagógov, jeden majster ľudovej výroby a desať žiakov z ôsmeho a deviatego ročníka. Žiaci sa po oslovení prihlásili dobrovoľne, stretli sme sa po vyučovaní, kde si rozdelili úlohy:

- zostavenie menu: všetci žiaci
- nákup potravín: dve žiačky
- príprava občerstvenia na mieste: sedem dievčat
- príprava prostredia: traja chlapci
- prevoz materiálu a pomôcok: učiteľ, obecný úrad
- príprava štítkov na označenie predmetov na výstave: učiteľ
- servírovanie občerstvenia: štyri žiačky
- pomoc pri modelovaní: tri žiačky
- pomoc pri drôtovaní: jeden žiak
- vyhotovenie rozpočtu za potraviny: dve žiačky

Toto rozdelenie bolo dostatočné, žiaci si svoje úlohy plnili, pomáhali si a striedali sa. Po prípravách sa tí, ktorí neservírovali občerstvenie ani nepomáhali lektorom zapojili do výtvarných činností.

Motivácia

Starších žiakov, ktorí sa rozhodli prihlásiť do organizačného tímu, nebolo nutné motivovať. Motivovala ich výzva, že budú mať organizačne sami zabezpečiť občerstvenie a organizáciu priestorov pre akciu celej školy. Ich činnosti bolo potrebné usmerniť najmä pri zostavovaní rozpočtu a výbere potravín, aby najskôr navrhli zabezpečenie pitného režimu pre osemdesiatštyri ľudí (sirup, plastové poháre). Zvyšné peniaze potom rozdelili na nákup surovín pre výrobu jednoduchých očiek a kávy.

Žiakov, ktorí sa zúčastnili tvorivých dielní, prekvapila a zaujala hymna, ktorá odznela na začiatku prezentácie, pretože nevedeli, čo bude nasledovať. Premietanie prezentácie bolo kvôli dennému svetlu v zníženej kvalite, preto je potrebné premyslieť aj umiestnenie plátna. Na výzvu, že počas prezentácie budú žiaci oslovovaní, aby sa zapojili do otázok a úloh, reagovali mladší žiaci s nadšením, starší s obavami a pohrdaním. Chuť zapájať sa posilnila odmena.

Mapovanie a triedenie

Prednášku o tradičnej ľudovej kultúre som začala príslovím a otázkou:

- *Hovorí sa, že remeslo má zlaté dno. Ktoré remeslo je podľa vás na Slovensku najstaršie?*

Odpovede mladších žiakov boli často nezmyselné (doktor, šofér), u starších žiakov si učiteľ musí dávať pozor na nevhodné odpovede (prostitúcia) a formulovať otázku inak, napríklad:

- *Ktoré poctivé remeslo patrí na Slovensku k najstarším?*

Príklady jednotlivých otázok, ktoré som použila, sú uvedené v podkapitole 2.1.2. Ide len o návrhy otázok, pri prezentácii som vychádzala často z kontextu a mnohé otázky neboli pripravené a reagovali na odpoveď niektorého zo žiakov.

Pri určovaní toho, kto odpovie na otázku alebo splní úlohu, som sa snažila vždy vybrať žiaka, ktorý ešte neodpovedal. Po prvých otázkach sa aj starší žiaci nechali zlákať odmenou a zapájali sa. Na niektoré otázky vedeli odpovedať len učitelia, ich zapojenie sa uvoľnilo atmosféru a bez problémov sa prihlásil aj žiak, aby zaspieval pieseň Kysuca, Kysuca. So spevom mu pomohol triedny učiteľ. Najväčšmi žiakov zaujalo rozprávanie ľudového majstra – kožiara, ktorého som zámerne zaradila na koniec prezentácie. Pozornosť žiakov sa opäť zvýšila a boli sústredení až do konca prednášky.

Rozdelenie žiakov do skupín prebehlo bez ťažkostí, dôležité bolo premiestňovať žiakov postupne, hoci niektorí chceli pracovať v inej skupine. Ak im lektor výmenu umožnil, presunuli sa do inej skupiny. Svoj presun museli vysvetliť (napríklad veľmi rada vyšívam a pracovať s nožmi sa bojím), presuny z dôvodu „lebo ja nechcem robiť s ním“ lektor žiakom neumožnil. Žiak by si mal tvorivé činnosti vyberať, nemal by byť nútený, no z organizačných dôvodov takéto vyberanie nebolo možné, dôležité bolo žiakov rovnomerne rozmiestniť, aby mali dostatok priestoru pre tvorivú prácu.

Realizácia tvorivých činností

Jednotlivé tvorivé činnosti boli z hľadiska trvania približne rovnaké. Najdlhšie pracovali vyšívачky a niektorí drotári (nad 120 minút), najväčšie problémy mali podľa predpokladu drotári – nevedeli narábať s kliešťami, ohýbať a tvarovať drôt, hoci bol mäkký a ľahko tvarovateľný. Učiteľ musel takmer všetkým začať prvý rad, pretože ho nevedeli upevniť na flášu. Niektorí si priniesli príliš veľké fláše a zle sa im pracovalo. Preto je potrebné pripraviť si predmety, ktoré budú žiaci ozdobovať drôtovaním dopredu, ako uvádzam v návrhu projektu. Žiaci prejavili slabú vytrvalosť a mnohí svoju prácu nedokončili. Odporúčam premyslieť si napríklad veľkosť očiek pri drôtovaní, počet spletaných drôtov alebo výšku odrôtovania, aby žiaci nestratili záujem.

Pri výšivke boli podľa predpokladu najťažšie uzly, učiteľ musel pomáhať žiakom pri viazaní, niektoré žiačky zakončovali výšivku bez uzlov. Žiačky prejavili o vyšívanie záujem, niektoré sa rozhodli dokončiť prácu vo svojom voľnom čase. Vychádzali prevažne zo vzorov, ktoré im poskytol učiteľ, len niektoré si svoju prácu dotvorili vlastnými návrhmi.

Najväčší záujem prejavili mladší žiaci, ktorí modelovali a vyrábali prívesky z kože. Žiaci sa hlíny nebáli, skúšali zhotoviť misky, hrnčeky, taniere aj niekoľkokrát. S fantáziou a tvorivosťou svoje výrobky ozdobovali. Pri dokončovaní práce s hlinou treba naplánovať aj umývanie rúk. Žiaci sa pri umývaní tlačili a oblievali, lektor musel zakročiť a posielat' žiakov postupne. Po dokončení práce s hlinou, vytvárali prívesky z modelárskej hmoty tvrdnúcej na vzduchu. Opäť je pri výbere hmoty potrebné poznať

značku a vlastnosti hmoty. Nesmie byť veľmi mokrá a lepiť sa žiakom na prsty, pretože si ju len s námahou dokážu spracovať (odporúčam vyskúšané značky modelovacej hmoty Jovi). Najmladší žiaci si z hmoty vyrobili základný tvar (štvorec, obdĺžnik, viacuholník, elipsu), do ktorého potom vyryli svoju iniciálu, žiaci druhého a tretieho ročníka si vytvarovali iniciálu z tenkého valca. Svoj výtvar hneď umiestnili na malé plastové podložky (asi 10x10 cm), kde ho nechali dva až tri dni sušiť. Do príveskov im lektor a starší žiaci zapichli drôtik v tvare U.

Žiaci pracujúci s kožou vyhotovili dva až tri výrobky, nakoľko pracovali s razidlami, ktoré majú presný tvar.

Hodnotenie

Odporúčam organizovať nasledujúci deň po realizačnej časti alebo po výraznej prestávke. Žiaci boli unavení a nesústredení, kvôli hlučnému prostrediu nebolo hodnotenie efektívne a bolo realizované skrátene (desať minút). Žiaci zo skupiny drotárov – chlapci – nemali záujem odpovedať na otázky, rozprávať o svojom výrobku, väčšina vyjadrila názor, že pokladajú prácu s týmto materiálom za ťažkú, nepáčili sa im vlastné výrobky, ale drôtené výrobky vystavené na výstavke ocenili. Žiaci zo skupiny „kožiarov“ sa negatívne vyjadrili ku huku, ktorý vydávali kladivá a razidlá, no samotnú prácu s kožou označili za zaujímavú a novú. Dievčatá zo skupiny výšivkárok vyjadrili spokojnosť so svojimi výkonmi, vyšívanie je podľa nich zdĺhavá, ale pekná činnosť.

Hodnotenie so skupinou mladších žiakov, ktorí sa venovali modelovaniu, som realizovala spolu s triednymi učiteľmi nasledujúci deň. Žiaci si na vybranom viditeľnom mieste v triede vystavili svoje výrobky. Veľmi pozitívne prijali hru s niťami, prehadzovanie kĺbka bolo pre nich zábavou, najmä keď sa začala vytvárať pavučina. Niektorí žiaci mali koordinačné problémy pri chytaní letiaceho kĺbka, preto je vhodné žiakov posadiť do kruhu na zem, aby kĺbko nebolo vysoko a nezamotalo sa o stoličky. Žiakom, ktorí mali trému, alebo sa nechceli ku svojmu výrobku vyjadriť, pomohol učiteľ otázkami:

- *Čo vám to pripomína?*
- *Ako by ste pomenovali tento výrobok?*
- *Pracovalo sa ti ľahko s hlinou?*
- *Čo bolo pre teba pri práci s hlinou najťažšie?*
- *Ako sa volá remeslo, ktoré pracuje s hlinou?*
- *Kedy by sa tvoja miska stala keramikou?*

Všetci žiaci najviac ocenili zmenu organizačnej formy vyučovania, zmenu priestorov, kde učebno-výchovná činnosť prebiehala, prítomnosť odborníka – majstra ľudového remesla a možnosť pracovať s kožou a drôtom.

ZÁVER

Projektovú metódu som vo vyučovaní na našej škole použila už niekoľko krát nielen v predmete výtvarná výchova, ale aj v slovenskom jazyku a literatúre. Moje skúsenosti s touto metódou sú pozitívne. Je náročnejšia na čas a prípravu, vyžaduje si ústretový prístup zo strany vedenia a isté skúsenosti žiakov s tvorivými metódami. Túto metódu sa snažím aplikovať v každom ročníku aspoň raz do roka najmä na výtvarnej výchove, ktorej obsah tvorí množstvo zaujímavých tém, ale časová dotácia neumožňuje venovať sa týmto témam dôkladne.

S regionálnymi prvkami sa žiaci v našej obci stretávajú najmä cez ľudové piesne, pretože v obci pôsobí spevácka folklórna skupina mužov, žien aj detí. Čo sa týka remesiel, zvykov a tradícií, ich skúsenosti sú menšie, skúsenosti s ľudovými tradíciami v iných regiónoch nie sú takmer žiadne. Často medzi žiakmi prevláda názor, že Slovensko je zaostalá krajina, obdivujú americkú a anglickú kultúru a našim ľudovým tradíciám pripisujú slabý význam. Nepoznajú ich, nepodporujú a nevedia z nich ťažiť. Preto vnímam zavedenie prierezovej témy Regionálnej výchovy a tradičnej ľudovej kultúry do vzdelávacieho programu veľmi pozitívne.

ZOZNAM BIBLIOGRAFICKÝCH ZDROJOV

1. BENUŠKOVÁ, Z. 2005. Tradičná kultúra regiónov Slovenska: prehľad charakteristických znakov. Druhé vydanie. Veda, Bratislava. 2005. ISBN: 80-2240-853-0
2. TOMKOVÁ, A., KAŠOVÁ, J., DVOŘÁKOVÁ, M. 2009. Učíme v projektech. Vydání první. Portál, Praha. 2009. ISBN: 978-80-7367-527-1

Internetové zdroje

3. CRAFTS, L. Ceramics for Beginners: Wheel Throwing - Throwing a Bowl with Emily Reason. In: *Youtube* [online]. Zverejnené 9. 12. 2009, [vid'. 20.8.2014]. Dostupné na www: <https://www.youtube.com/watch?v=M9-hAJ8IrmU>
4. Drotárstvo [online]. ludovakultura.sk, [vid'.10.8.2014]. Dostupné na www: http://www.ludovakultura.sk/index.php?id=1142&no_cache=1&sword_list=drotarstvo
5. Hrnčiarstvo [online]. ludovakultura.sk, [vid'. 10.8.2014]. Dostupné na www: <http://www.ludovakultura.sk/index.php?id=638>
6. Jozef Pekara [online]. betlehem.rajeckalesna.org, [vid'. 10.8.2014]. Dostupné na www: <http://betlehem.rajeckalesna.org/index.php/majster-pekara>
7. NOVÁČEK, K. Drátkování. In: *Youtube* [online]. Zverejnené 12. 5. 2012, [vid'. 20.8.2014]. Dostupné na www: <https://www.youtube.com/watch?v=MfUUn1Ip7qc>
8. Považské múzeum v Žiline – Budatínsky zámok [online]. drotaria.sk, [vid'. 10.8.2014]. Dostupné na www: http://www.drotaria.sk/index.php?option=com_content&task=view&id=104&Itemid=154
9. Regionálna výchova a tradičná ľudová kultúra [online]. statpedu.sk, [cit. 14.8.2014]. Dostupné na www: http://www.statpedu.sk/files/documents/svp/prierezove_temy/regionalna_vychova.pdf
10. SKROBISZ, D: Tkanie na krosnach - folklor portal wiano.eu. In: *Youtube* [online]. Zverejnené 16. 10. 2011, [vid'. 20.8.2014]. Dostupné na www: https://www.youtube.com/watch?v=TiYXpC_GK38
11. Slovenské tradičné remeslá [online]. gemerart.szm.com, [vid'. 10.8.2014]. Dostupné na www: <http://www.gemerart.szm.com/remesla.htm>
12. Výroba prúteného košíka. In: *Youtube* [online]. Zverejnené 12.9.2012, [vid'. 20.8.2014]. Dostupné na www: https://www.youtube.com/watch?v=BKC_V8Uia2Q

ZOZNAM PRÍLOH

Príloha 1 Obsah prezentácie o tradičných remeslách

Príloha 2 Rozpočet projektu

Príloha 3 Rozpis úloh, časový harmonogram

Príloha 4 Postupy pri modelovaní

Príloha 5 Drôtovanie

Príloha 6 Fotografie

Príloha 1 Obsah prezentácie o tradičných remeslách

1. snímka: Názov projektu, staré čiernobiele fotografie, v pozadí znie inštrumentálna verzia prvých dvoch veršov slovenskej štátnej hymny, potom jednoduchým prechodom prejde do ľudovej piesne z východného Slovenska, napríklad Dali sce mi, Bože (upravené v programe Audacity)

2. snímka: dve fotografie interiéru a exteriéru obydľí, v ktorých kedysi žili naši predkovia, východné Slovensko

3. snímka: domčeky v Čičmanoch, Vlkolínci – najznámejšie slovenské drevenice

4. snímka:

Najstaršie remeslá		
HRNČIARSTVO - najstaršie remeslá - hrnčiarsky kruh	KERAMIKA - najstaršie remeslá - majolika z Modry, Pozdišoviec, Poltára	DROTÁRSTVO - najmä v 18. storočí - zánik po 2. sv. vojne - Kysuce a Spiš
TKÁČSTVO - modrotlač z Nemecka - Liptov, Spiš, Orava, Turie, Šariš	REZBÁRSTVO - najstaršie remeslá	ČIPKÁRSTVO A VÝŠIVKÁRSTVO - paličkovaná čipka - banské mestá
PERNIKÁRSTVO - prvý cech v Bratislave	KOVÁČSTVO - jedno z najťažších remesiel	KOŠIKÁRSTVO - z prútia, slamy
KRAJČÍRSTVO - domáce šitie, - krajčírské dielne	KLOBUKÁRSTVO - plstené klobúky	KOŽIARSTVO

interaktívna – jednotlivé remeslá sa zobrazia až po kliknutí, kliknutím na šípku pri každom remesle sa prelinkujeme na inú snímku, ktorá sa podrobnejšie venuje danému remeslu, regiónu, kde sa výrazne rozvíjalo, prípadne znázorňuje mapu SR s oblasťami, kde sa rozvíjalo alebo ľudovú pieseň o danom remesle, či regione.

Obrázok 1 Ukážka z prezentácie
Prameň: Vlastný návrh

5. snímka: zostrihané video výroby keramiky na hrnčiarskom kruhu: <https://www.youtube.com/watch?v=M9-hAJ8IrmU> (upravené na dĺžku jednu a pol minúty v programe CyberLinkPowerdirector), v pozadí ľudová pieseň, ktorú žiaci poznajú zo svojho regiónu, napríklad Idzem po valale, v pravom dolnom rohu malý obrázok džbánika, kliknutím naň sa prelinkujeme späť na snímku štyri a spustíme remeslo keramika.

6., 7., 8., snímka: kliknutím na šípku pri remesle keramika; ukážky keramiky z Modry, Pozdišoviec, Poltára, s popisom, ktoré sú typické pre slovenské regióny, majú typickú výzdobu, na osmej snímke vpravo dolu malý džbánik, kliknutím naň sa opäť prelinkujeme na snímku štyri a spustíme remeslo drotárstvo. Kliknutím na slovo Kysuce sa prelinkujeme na snímku deväť.

9. snímka: slepá mapa Slovenska, kde sa po kliknutí znázorní farebne odlišené severozápadné a po opätovnom kliknutí severovýchodné Slovensko.

10. snímka: text piesne a pieseň Kysuca, Kysuca, ktorú sa žiaci v rámci prednášky naučia spievať, vpravo dolu džbánik, kliknutím sa vrátíme na snímku štyri - kliknutím na čiernu šípku sa prelinkujeme na snímku jedenásť.

11. snímka: upravená video ukážka drôtovanie vajíčka (dĺžka jeden a pol minúty, upravené v programe CyberLinkPowerdirector):
<https://www.youtube.com/watch?v=MfUUn1lp7qc> , v pozadí znie pieseň Ja som dobrý remeselník.

12., 13., 14. snímka: ukážky profesionálnych drotárskych výrobkov, trinásť snímka vpravo dole džbánik, ktorým sa prelinkujeme na snímku štyri, kde otvoríme tkáčstvo - kliknutím na čiernu šípku sa dostaneme na snímku pätnásť.

15. snímka: obrázky rastliny ľanu, konope, spracovaného ľanu do priadze (ak nemáme na výstave kolovrátok, aj obrázok kolovrátko), obrázky sa objavujú postupne s popisom.

16. snímka: video ukážka tkania kobercov na krosnách (skrátene na jednu minútu, upravené v programe CyberLinkPowerdirector):
https://www.youtube.com/watch?v=TiYXpC_GK38, v pozadí ľudová pieseň, vpravo dole džbánik, ktorým sa vrátíme na snímku štyri – kliknutím rozvineme okno rezbárstvo, čierna šípka nás prelinkuje na snímku sedemnášť.

17., 18., 19. snímka: ukážky rezbárskych prác s popisom, Slovenský betlehem v Rajeckej Lesnej, pravo dole džbánik – návrat na snímku štyri – kliknutím rozvineme čipkárstvo, perníkárstvo, kováčstvo, kliknutím na čiernu šípku pri čipkárstve otvoríme snímku dvadsať.

20. snímka: mapa Slovenska s horami a riekami, kde sa po každom kliknutí zobrazujú bodky, znázorňujúce významné banské mestá: Kremnica, Banská Bystrica, Banská Štiavnica, Gelnica, Dobšiná, Handlová, Rožňava, Smolník.

21., 22., 23. snímka: ukážka paličkovanej čipky, kováčskych výrobkov, vpravo dole džbánik, ktorým sa vrátíme na snímku štyri – kliknutím otvoríme košíkárstvo, kliknutím na čiernu šípku sa prelinkujeme na snímku dvadsaťštyri.

24. snímka: video ukážka pletenia košíkov z prútia (upravená na jednu a pol minúty):
https://www.youtube.com/watch?v=BKC_V8Uia2Q, v pozadí ľudová pieseň.

25., 26. snímka: ukážky výrobkov z prútia, slamy – džbánik vpravo dole – návrat na snímku štyri – kliknutím otvoríme krajčírstvo, klobukárstvo a kožiarstvo. Kliknutím na čiernu šípku pri kožiarstve otvoríme snímku dvadsaťsedem.

27., 28., 29., 30. snímka: ukážky krojov z regiónu Abov, Kysuce, goralské kroje, kožiarske výrobky.

31. snímka: Pod'akovanie za pozornosť.

<u>Rozpočet projektu: 75 detí</u>	
KOŽA - 20mm - pásy	8,40
KOŽA - široká	57,23
KRUŽOK NA KLÚČE - 15x	3,75
(3mm Ø) - 15x	3,75
DROŽ - 0,5mm - 4 ks	5,20
Špachtle -	1,10
Hlina - cca 5kg	5,68
Malé modelárske špachtle :	2,40
Vysušacie plátno: 0,5m / 1,5m (knižiky)	4,75
Vysušacie plátno: 0,5m / 1,5m (plná výš.)	4,00
Perlouka : 10x	9,30
Ihly : ryšiarie	0,96
spolu:	106,52

Obrázok 2 Rozpočet

Prameň: Vlastný návrh

Príloha 3 Rozpis úloh, časový harmonogram

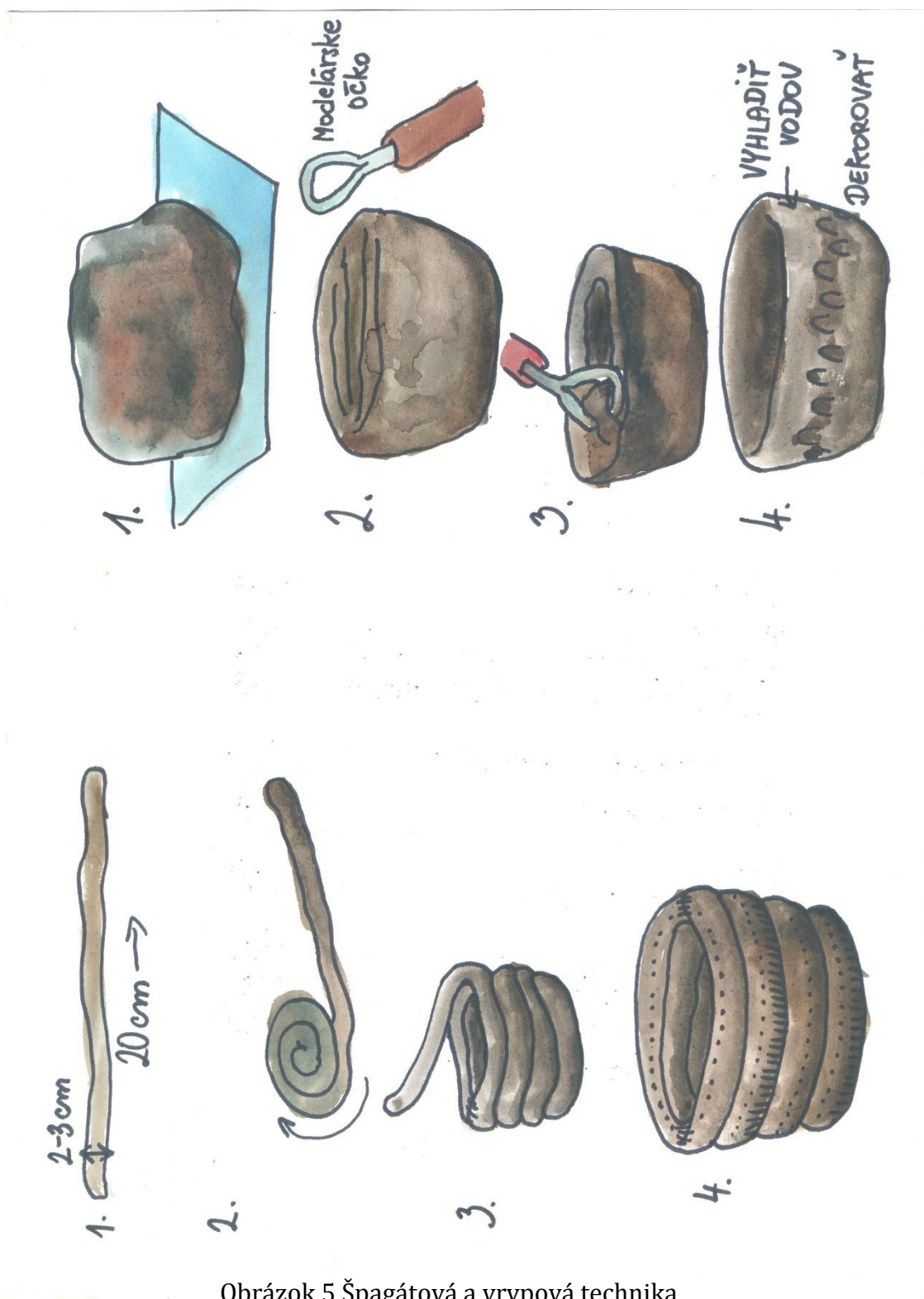
ČINNOSŤ	KEDY, AKO DLHO TRVALA	KTO	POMÔCKY	SUMA
plánovanie projektu, návrh a výber činností, zoznam pomôcok, schválenie RŠ ZŠ, schválenie finančného príspevku	máj – jún 2014, mesiac pred dňom realizácie projektu	organizátor – Dudášová	tabuľka s harmonogramom, zoznam pomôcok	150 €
hľadanie a oslovenie prípadných lektorov, dohodnutie podmienok účasti	máj – jún 2014, mesiac pred dňom realizácie projektu	organizátor – Dudášová	internet	--
zber predmetov na výstavu (je potrebné spísať si zoznam, aby bolo možné predmety vrátiť a zabezpečiť ich ochranu)	jún 2014	organizátor, kolegovia, žiaci, rodičia	- keramika, výšivky, kolovrátok, výrobky z kože, dreva, cepy, maseľnica	--
nákup pomôcok	jún 2014, 3 týždne pred dňom realizácie, koža objednaná lektorom – 2 týždne dodania	organizátor, kolega, lektor pre prácu s kožou	- hĺna, modelovacie očky, drevené špachtle, orezávač, modelárska hmota, - drôt - koža (60 €!), krúžky na kľúče, - vyšivacie plátno, perlovka, ihly	110 €
organizácia pomoci starších žiakov	týždeň pred dňom realizácie, 1 hodina	žiaci 9. a 8. ročníka, organizátor	- zoznamy úloh s konkrétnymi menami a časovým harmonogramom ich splnenia	--
príprava štítkov ku výstavným kusom	týždeň pred realizáciou	organizátor	- vydražené štítky s názvom predmetu a menom vlastníka, nožnice	--
nákup potravín na občerstvenie a plastových pohárov	deň pred realizáciou	poverení žiaci (2 žiaci)	- sirup – 3 fľaše, porciovaná káva (10 ks), klobásy, rožky (8 ks), syrokrém, kápie, maslo, na plátky narezaný syr, kyslé uhorky, cukor, plastové poháre (80 ks)	20 €
príprava občerstvenia – očká, nápoje, káva	ráno pred realizáciou, 7.30 – 8.30	poverení žiaci (7 žiakov)	- sirup – 3 fľaše, porciovaná káva (10 ks), klobásy, rožky (8 ks), syrokrém, kápie, maslo, na plátky narezaný syr, kyslé uhorky, cukor, plastové poháre	--
príprava prostredia	ráno pred realizáciou, 7.30 – 8.45	poverení žiaci (6 žiakov)	- stoly, stoličky, biele plátno, dataprojektor, notebook, predlžovačky, mikrofón, ozvučenie, obrusy na výstavu, predmety na výstavu, pomôcky pre jednotlivé workshopy, nožnice, lepiaca páska, pripínacie špendlíky	--
presun žiakov	ráno pred realizáciou, 8.50 – 9.00	poverení učtelia	--	--
prezentácia	- 9.00 – 9.55	organizátor, poverení žiaci	- vrece, odmeny (cukríky, perničky, malé suveníry), dataprojektor, mikrofón, ozvučenie,	--
rozdávanie odmien	- 9.55 – 10.00	poverení žiaci	--	--
presun žiakov k prac. stolom				

Obrázok 3 Časový harmonogram

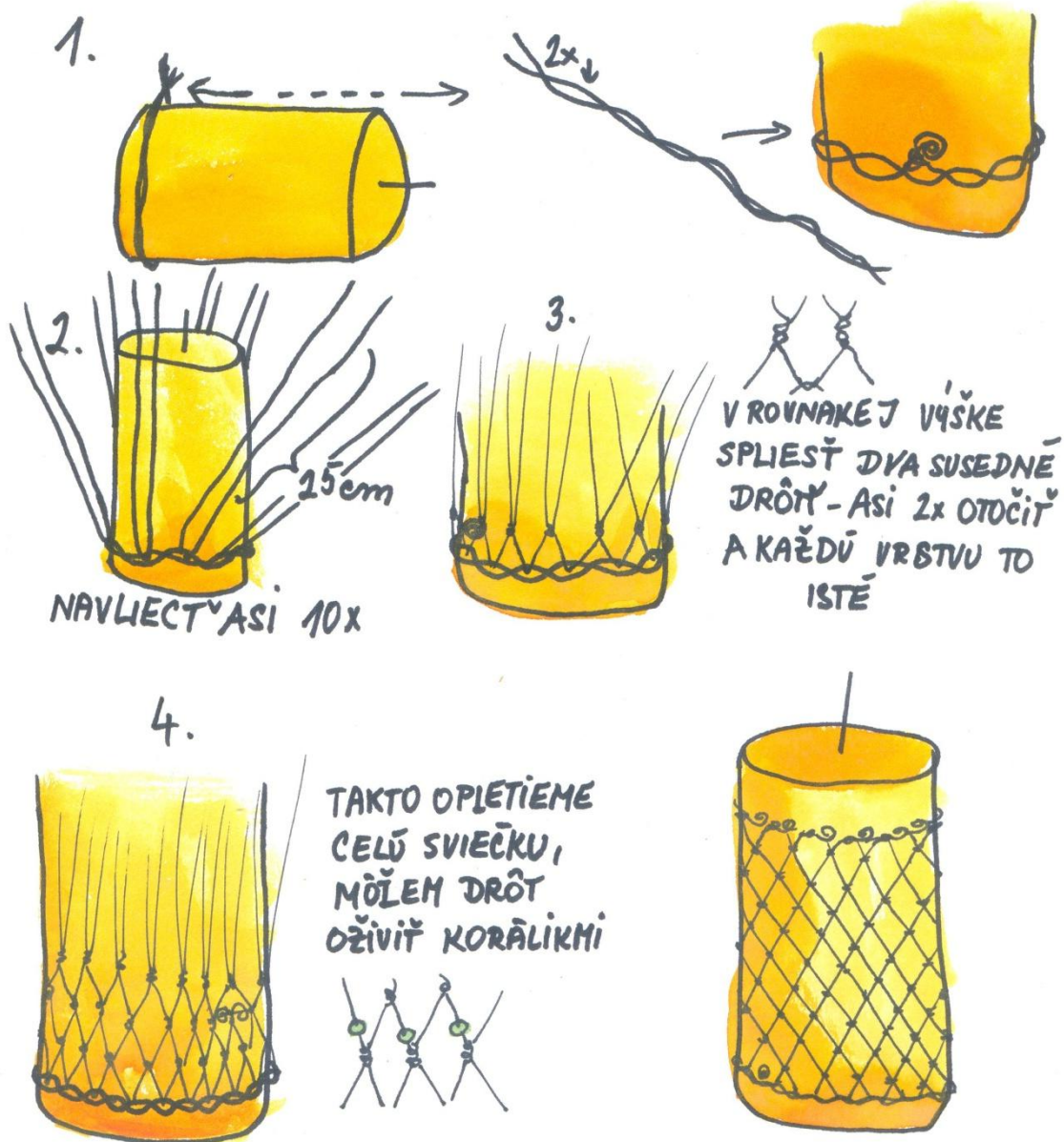
Prameň: Vlastný návrh

ČINNOSŤ	KEDY, AKO DLHO TRVALA	KTO	POMÔCKY	SUMA
drôtovanie	10.00 – 12.00	lektor, chlapci 6., 7., 8., 9., ročník (12 žiakov)	- drôt (0,5 a 0,8 mm silný), kliešte, koráliky, sklenené fľaše	--
vyšívanie	10.00 – 12.00	lektor, dievčatá 6., 7., 8. ročníka (16 žiačok)	- ihly, nožnice, nite perlovka, vyšívacie látky - veľkosť 10x10 cm, predlohy, ceruzy	--
modelovanie umývanie sa žiakovi	10.00 – 11.30	lektor, 3 pomocníci z 9. ročníka, žiaci 1., 2., 3. ročníka (26 žiakov)	- hĺna, podložky, orezávač, očka, špachtle, misky s vodou, zastrúhané drevené špachtle, predmety a hrubozrnné látky s výraznou štruktúrou na oddiáčanie vzorov, modelovacia hmota Jovi, drôtené U (asi 0,5 cm dlhé)	--
práca s kožou	10.00 – 11.30	2 lektorí, žiaci 4. a 5. ročníka (18 žiakov)	- koža, razidlá, nože, podložky, krúžky na kľúče	--
presun žiakov do školy	postupne od 11. 30 do 12.15	poverení učtelia	--	--
úprava prostredia	12.00 – 13.00	organizátor, žiaci 7., 8., 9. ročníka (22 žiakov)	- handry, saponát, metly, škatule, vrecia	--

Obrázok 4 Časový harmonogram - pokračovanie

Obrázok 5 Špagátová a vrypová technika

Obrázok 6 Ukážka drôtovania

Prameň: Vlastný návrh

Príloha 6 Fotografie

Obrázok 7 Ukážky výtvorov z hlíny

Prameň: Vlastný návrh

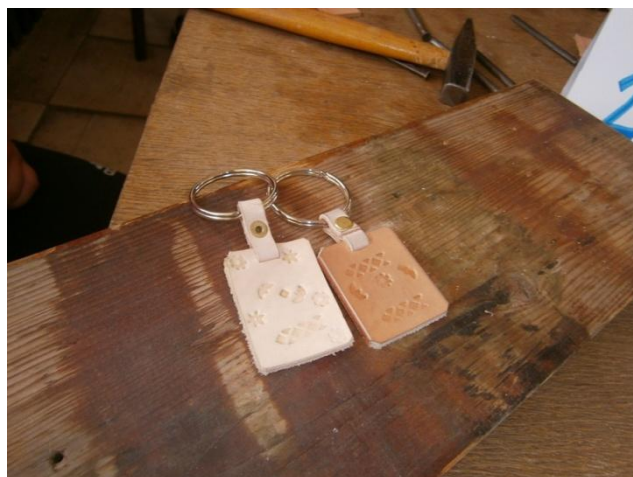
Obrázok 8 Výstava

Prameň: Vlastný návrh

Obrázok 9 Ukážka odrôtovanej fľaše

Prameň: Vlastný návrh

Obrázok 10 Ukážka výrobkov z kože

Prameň: Vlastný návrh